Заячий пастух

Зірка МЕНЗАТЮК

Уже кілька днів Михайлик бігав у ліс і довго, дотемна, бродив далекими стежками й сіножатями. Заблудитися він не боявся; ліс підходив до самої їхньої хати й був для нього, як домівка. Він знав, де росли дрібні пізні опеньки, де назбирати шипшини, а де сизих терпких ожин. Знав, де звичайно ховалися зайці. Але тепер даремно обнишпорював розлогі кущі й острівці сухої осінньої трави. Гадаєте, він хотів побачити зайця? Ото ще! На це диво Михайлик надивився. Він шукав те, що не кожному випадає зустріти: заячого пастуха. Авжеж, серед вовків є вовчий пастух, серед ведмедів — ведмежий, а серед зайців — великий мудрий заєць із довгими-предовгими вусами. Зайці його слухаються, а він їх навчає, де безпечно пастися, де краще ховатися, як заплутати сліди й обдурити мисливців. Михайлик мав до нього справу.

Напровесні посадив він яблуневий сад — тоненькі щепи на крутосхилі. Нелегке то діло — виростити сад у горах. Ціле літо Михайлик доглядав свої яблуньки, обкопував, підв’язував, носив їм воду аж із потічка. Коли зривалася буря, він побивався: тільки б вітер не поламав його саджанців! Коли набігала плова — найгустіша карпатська злива, — він неспокійно прозирав крізь мокре вікно: чи потоки води не вимиють їх із корінням? Коли над горами кресали блискавиці, він благав: "Обминіть мої яблуньки! Вони ще маленькі!"

Вітер їх пожалів, плова-злива не змила, блискавки влучали деінде. Яблуньки прийнялися і трошки підросли. Тепер у Михайлика нова турбота: аби взимку зайці не погризли молоде солодке гілля. Пес Босий їх не встереже. Відколи постарівся, він тільки й робить, що спить у будці. Отож, уся надія на заячого пастуха! Він один може звеліти, щоб зайці не псували щепи.

Михайлик брів лісом навмання, шурхотів опалим листям. Уже вечоріло, і він мусив вертатися додому — знову ні з чим.

Раптом, мов з-під землі, перед ним вигулькнув незнайомець у чорному вбранні й такому ж капелюсі.

— Допомогти тобі, хлопче? —лукаво підморгнув він. — Я знаю, де ховається заячий пастух. Але — послуга за послугу!

Михайлик від несподіванки лише кивнув головою.

— Скоро тут проїжджатиме вершник, — вів далі незнайомець. — Попроси його глянути, чи справна ця рушниця.

Хлопець засміявся. Якщо йдеться про таку дрібницю, то про що мова!

— Тільки ж пильнуй: вершник має взяти рушницю в руки! І не обмовся йому про мене.

Чорний захихотів і сховався за кущами. А Михайлик подався на галявину. Там проходила лісова дорога, якою звозять сіно з верхів.

Довкола коїлося щось дивне. Мишки вискакували з нірок і щодуху тікали геть. Білочки квапилися кудись подалі.

Між деревами майнув тхір, промчав кабан, ламаючи хмиз.

На верхівку смереки всілася сорока й заскрекотіла:

— Скрекеке! Отаке! Він узяв рушницю!

А чорні ворони кружляли зграєю й голосно кричали:

— Кра! Украв! Кра! Украв!

— Нічого я не крав, — обурився Михайлик.

Але радість його пригасла. Вся ця справа не вельми гарна.

Авжеж, якщо подумати, то він долучався до якоїсь чужої брехні...

— Розумієте, — сказав він птахам, — я ціле літо працював, стільки відер води переносив на гору! А тепер щоб усе пропало?

Галява лежала сумна й порожня, лиш сиротливі квітки пізньоцвіту видніли в сутінках.

— Еге, ви сховаєтеся під сніг, — мовив до них Михайлик. — А яблуньки лишаться напризволяще. Як їх не пожаліти?

Мовчав пізньоцвіт, навіть голівками не похитував.

А з лісу по той бік уже виїхав вершник, яснів під ним білий кінь. Михайлик побрів назустріч. Ніс рушницю, мов важкий камінь, і на серці також наче камінь лежав.

— Добрий вечір, — сказав він до вершника, не підводячи очей. — Ось рушниця... але... але...

Ех, що буде, те й буде!

— Але вона не моя. Мені дав її чорний незнайомець. — Михайликові мов гора з пліч звалилася! І слово за словом він розказав усе, як було.

— Чи ти не впізнав мене, Михайлику? — спитав вершник. Хлопчик підвів очі... Та це ж святий Михайло, небесний Архистратиг! Завтра його свято.

— Ти знаєш, що станеться з рушницею, коли я візьму її до рук?

Враз хлопчик згадав: таж рушниця битиме все живе без промаху! Ось чому стривожилися птахи та звірі...

— Краще до неї не торкайтеся, — зітхнув Михайлик і відкинув рушницю геть.

— А що ж твій сад?

— Та... Я стовбурці соломою пообв’язував. Може, обійдеться?

Раптом галява стала біла-біла, і ліс побілів, навіть чорні смереки мовби накинули на плечі білі хустки. А на білому узбіччі сидів... Михайлик очам своїм не повірив! Сидів великий сивий зайчище з вусами довгими-предовгими, що аж звисали долі. Заячий пастух!

— Я все чув і бачив, — обізвався він до хлопця. — Ти пожалів моїх зайців, відвернув від нас загрозу. Так знай, що й жоден заєць не зачепить твій садок!

Заячий пастух кивнув довгим вухом і неквапно поплигав геть.

А чорний розсердився, що не по його вийшло. З тої злости він висунувся з-за куща і, гидко кривлячись, показав язика. Тоді висунувся з-за другого і скривився ще гидкіше. Так він тікав, кривляючись, і лишав за собою не сліди підошов, а відбитки свинячих ратиць. Небесний вершник прицілився зі своєї рушниці — блиснув вогонь, і чортяка (бо то ж був він) щез, лиш димілася калюжка гарячої смоли!

— Покатайся зі мною, Михайлику, — мовив хлопцеві небесний вершник. — Бо ти ж завтра іменинник.

Миттю Михайлик опинився в сідлі, і кінь помчав чи, може, полетів! Задніми копитами він торкався одної гори, а передніми — вже іншої, одним скоком перескакував річки, а села тільки миготіли! Гори, ліси й поля, що чорніли попереду, позад білого коня враз ставали білі-білісінькі... Аж ось удалині щось заясніло, засвітилося, мов прегарні високі свічки.

— Що воно видніє ген у синяві? — спитав Михайлик.

— Київ сяє золотоверхими соборами!

Тільки-но кінь став копитами на київських кручах, як назустріч загучало, задзвеніло, заграло! То Київ вітав свого святого покровителя. Бом! Бом! Бом! —гули великі важелезні дзвони. Дзелень! Дзелень! — озивалися менші. Дзілінь-дзінь!, Дзілінь-дзінь! — теленькали дрібні веселі дзвоники.

— Вставай, синочку, будильник дзвонить! — почув Михайлик мамин голос. Розплющив очі — аж він удома, в своєму ліжку.

— Вставай, подивися, що надворі сталося, — всміхалася до нього мама.

— Знаю, знаю! Приїхав Михайло на білому коні!

Він скочив до вікна, а надворі все засніжене! Униз по схилу темніли рядки яблуньок, на тоненьких гіллячках лежав сніг, а їм снився білий цвіт, яким вони невдовзі заквітчають гору.